

PROLOGAS

Didysis Suras, Kalifornija, 1967 m.

Pakrantę apglėbęs rūkas, tirštas ir baltas tarsi vatalinas, lėtai ir tingiai slinko pustomas brizo. Jei nežinotum, kad čia – Didžiojo Suro Kabrialų komuna, nė nenutuoktum apie virš vandenyno iškilusių uolų nutūpusias dvylika trobelių. Rūkas čia tikrai buvo dažnas svečias, bet per pastarąsias septynias dienas jis taip ir neišsisklaidė. Anot vaikų, atrodė, tarsi gyventum debesyje. Komunoje įsikūrusiems dvylikai suaugusiųjų ir dvylikai vaikų teko apčiuopomis keliauti nuo trobelės iki trobelės, ir tik užėjęs vidun suprasdavai, ar čia tavo namai. Tėvai vis primindavo vaikams nežaisti pernelyg arti uolos krašto, o jautresnės motinos rytais, kai rūkas tirščiausias, mažuosius laikydavo viduje. Dirbantiesiems darže tekdavo gerokai pasilenkti, kad išrautų piktžoles, o ne gležnus briuselinių kopūstų ar salotų daigelius, ir tikrai ne vienas vyras, atsidūręs ne savo lovoje, teisindavosi tirštu rūku – nors komunoje to daryti ir nereikėjo, meilė čia buvo laisva, o pavydas nepripažįstamas. Taip, šią trečią vasaros savaitę visi komunos gyventojai bent kiek patyrė, ką reiškia būti akliems.

Rūkas slopino ir garsus. Komunos gyventojai vis tiek girdėdavo rūko sirenas, bet tik kaip baubiančio gyvio aimaną, sūku-

riuojančią aplink, ir nė nenutuokė, iš kurios pusės ji atsklinda. Ir ar vandenynas tyvuliuoja priekyje, ar už nugaros.

Tačiau vis ataidėdavo garsas, perrėžiantis net rūką. Iš vienos trobelės su pertrūkiais girdėjosi klyksmai, ir vaikai, kurių dauguma buvo nuogi, vis stabtelėdavo žaidę slėpynių ir per rūką žvelgdavo į tą pusę, iš kurios sklido garsas. Kai kurie jų, iš prigimties jautresni ar neramesni, suvirpėdavo. Jie suprato, kas ten vyksta. Nuo vaikų čia nieko neslėpdavo. Jie žinojo, kad ketvirtoje, Vaivorykštės, trobelėje Elena List gimdo vaiką.

Siauroje proskynoje prie trobelės devyniolikmetis Džonis Eindželas kapojo malkas. Nors tvyrojo rūkas, diena buvo šilta, tad *Big Brother* ir *Holding Company* marškinėlius jis buvo nusivilkęs ir pakabinęs ant išklerusios namuko verandos tvorelės. Su Elena viduje buvo pribuvėja Felisija, ant mažos krosnelės ji virino virves ir žirkles, tad Džonis nutarė, kad reikia daugiau malkų, nors jau buvo prikapojęs užtektinai visai savaitei. Tačiau vis tiek iškeldavo kirvį ir paleisdavo žemyn – dar kartą, ir dar, užkerėtas to *trekšt*, kirviui atsitrenkus į medieną. Maždaug kas minutę jis stabtelėdavo ir patraukdavo cigaretės, gulinčios ant namuko tvorelės, ir juto, kaip apnuogintoje krūtinėje daužosi širdis. Ranka, laikanti cigaretę, drebėjo – nuo įtampos kapojant malkas, aiškino sau, bet suprato, kad iš tiesų ne visai dėl to. Jis krūptelėdavo kaskart, kai iš galinio trobelės miegamojo pasigirdavo dar vienas skausmo persmelktas klyksmas, tad vėl greitai čiupdavo kirvį, vildamasis, kad kapojimas pridengs tą garsą.

Ir kada tai baigsis? Gimdymo skausmai prasidėjo naktį ir, kaip jiedu su Elena buvo sutarę, jis nulėkė – klupdamas tamsoje ir rūke – iki Mėnulio Šviesos trobelės žadinti Felisijos. Ši pačiu po savo gimdymo reikmenų krepšį ir grįžo su juo į Vaivorykštę, ten laikė Elenos ranką, ramindama kalbėjo su ja. Jis apstulbo išvydęs, kaip lempos šviesoje atrodo Elena. Visai jaunutė, jaunesnė

nei aštuoniolikos. Kaip persigandusi mergaitė. Ir pasijuto negalįs priėti prie jos, nežinojo, ką jai pasakyti ar kaip ją liesti. Kaip padėti. Jos veidą buvo išpylęs prakaitas, ji traukė orą. Džonis bijojo, kad ji ims vemti. Jis nepakentė matyti vemiančių žmonių, nes tada jį patį supykindavo.

Jis paliko moteris vienas ir išėjo prie medienos krūvos. Nemanė, kad viskas truks taip ilgai. Kiek valandų jau praėjo? Težinojo, kad čiulpia antrą pakelį ledinukų *Kools*, ir nuo mentolio jam jau ėmė skaudėti gerklę.

Felisija jo paklausė, ar norėtų pasilikti su Elena, ir jis tik išpūtė akis, nes klausimas nustebino. Po galais, jis tikrai nenori likti tame kambaryje. Tad išėjo. O dabar, atsisakęs, jautėsi bailys. Jis žinojo, kad yra vyrų, kovojančių už teisę būti gimdyklose, ir kad du vyrai iš Kabrialų dalyvavo jų moterims gimdant. Bet jis ne toks. Neįsivaizdavo, kaip galėtų būti arčiau Elenos skausmo ir baimės nei dabar. Be to, Elena buvo ne gimdykloje. Ji gulėjo ant seno dvigulio čiuzinio, patiesto ant plikų grindų mažyčiame jų miegamajame, kuriame jie pastarąjį pusmetį leido naktis, o po jos užpakaliu buvo pakišta laikraščių, kurie, anot Felisijos, iškeliaavę iš spaustuvės yra sterilūs. Felisija nebuvo akušerė. Netgi nebuvo tikra pribuvėja, tiesiog keturių vaikų, kurie dabar rūke žaidė slėpynių, motina.

Kai jie su Elena pirmą kartą apie tai kalbėjosi, mintis, kad Felisija priims jų kūdikį, atrodė šauni, netgi viliojanti – juk visais laikais moterys vienos kitoms padėdavo gimdyti. Tačiau dabar, kai viskas vyko, kai dėl Elenos riksmų jam ant sprando šiaušėsi plaukai, daugybė komunos tvarkos dalykų, anksčiau atrodę patraukliai, dabar rodėsi absurdiški. Kai jis tėvams pranešė su Elena besikraustantis į Didžiojo Suro komuną, šie pasibaisėję išpūtė akis. Jis pasakojo jiems apie didelę akmeninę trobą, kur buvo bendra virtuvė ir didžiulis valgomasis – čia gyventojai iš eilės

gamindavo valgi, tvarkydavosi ir atlikdavo visus kitus darbus, įprastus gyvenant bendruomenėje, o tada motina paklausė, kodėl jis niekada nepasivargindavo *jai* padėti virti ir tvarkytis. Tėvai raukėsi išgirde, kad trobelės turi pavadinimus – Vaivorykštė, Saulės Šviesa, Žvaigždžių Dulkės, – ir tikrai sunerimo sužinoję, jog komunoje nėra telefono. Tada ėmė gąsdinti – jei jis mes Berklij ir persikels į komuną, tegu daugiau nesitiki iš jų pinigų nei studijoms, nei kam nors kitam. Na ir gerai, atsakė jis. Komunoje pinigų nedaug tereikėjo. Jie gyvens iš to, ką duos žemė. Rūpintis vieni kitais.

O dabar jis kone viską atiduotų, kad šalia būtų motina, kuri nė nenutuokė, jog jis taps tėvu. Argi ji nepasibaisėtų sužinojusi, kad pirmasis jos anūkas gimsta šitaip, toli nuo medicinos įstaigų, ir dar ne santuokoje? Džonis galėjo tik įsivaizduoti, ką ji pasakytų apie ritualą po gimdymo – Felisija placentą pakas kur nors komunos teritorijoje ir ant jos pasodins medį, dailųjį kiparisą, taip su šia gražia vieta susiedama kūdikio sielą. Džoniui mintis patiko, nepaisant to, kad iki persikraustydamas čia jis nė nežinojo, kas ta placenta.

Tryliktas vaikas. Nešdamas šviežiai sukapotų malkų glėbį į krūvą prie trobelės verandos jis staiga susivokė, kad jo sūnus ar dukra bus tryliktas vaikas komunoje, ir nors tikrai nebuvo prietaringas, jį persmelkė baimė. Jis nenorėjo, kad jo vaikas gyvenimą pradėtų prasta korta. Prisidegęs dar vieną cigaretę pasvarstė, ar jiedu su Elena per nėštumą nesieltė pernelyg kvailai. Kalbėdavosi, kaip atrodys jų kūdikis. Jie nekirps vaikui plaukų. Leis lakstyti nuogam, jei jis taip norės. Jis niekada nesigėdys savo kūno. Jis – ar ji – augs čia, Kabrialų komunoje, laisvas nuo varžančių griežto išorinio pasaulio taisyklių ir nurodymų, jį auklės ir kiti suaugusieji, kurių vertybės tokios pačios. Jie aptarė vardus: Šanti Džoi – Šanti Džiaugsmas, jei bus mergaitė, ir Skai Bliu –

Mėlynas Dangus, jei berniukas. Jis įsivaizdavo, kaip jo sūnus ar dukra vieną dieną pradės eiti į mokyklą pačioje šiauriausioje trobelėje, kurioje dvi moterys ir vienas vyras beveik visomis savaitės dienomis mokydavo komunos vaikus. Toks būdas gyventi atrodė tobulas. O dabar Džonis išsigando, kad jie žaidžia su ugnimi.

Skaudamomis rankomis jis prisidėgė dar vieną cigaretę ir prisėdo ant verandos laiptelių. Kaip tik ėmė vaitoti Elena, ir tai išgirdęs jis užsimerkė. Ar jis myli Elena? Kai grįžo į trobelę su Felisija, Elena pasirodė jam svetima. Jauna mergina, blizganti prakaitu, tamsių plaukų sruogos išsidraikiusios ant veido, kūnas užima ne tik jos čiuzinio pusę. Dieve, kiek ji priaugo svorio. Galiausiai turbūt atrodys kaip Felisija, tarsi stambi Motina Žemė ilgais, susivelusiais, žilstančiais plaukais. Elena kaip tik taip ir atrodė. Jis suniurnėjo. *Koks skirtumas*. Išvaizda iš viso neturėtų rūpėti. Turbūt pats atrodytų kraupiai, jei dabar būtų jos vietoje. Nedora vien taip galvoti.

Sutrynęs nuorūką sandalu apauta pėda, Džonis atsistojo. Perbraukęs ranka tamsią, retą – jaunuolio, dar ne vyro – barzdą, įsistebeilijo į rūką. Jei diena būtų giedra, iš čia jis matytų vandenyną – už dar kelių trobelių, kur uolos smenga į jūrą. O šiandien jo akys žvelgė tik į sūkuriuojančius medvilnės debesis.

Ir beveik iškart susivokė, kad tylu. Liovėsi dejavimas ir aimanos, jis pasisuko į trobelės duris. Negi pagaliau baigėsi? Ar dabar neturėtų pravirkti kūdikis, ar panašiai?

Jis išgirdo per suskilinėjusias trobelės svetainės grindis ataidinčius greitus žingsnius, ir Felisija atstūmė permatomas duris. Jos veidas buvo išraudęs, ji atrodė tarsi laukinė moteris.

– Lėk pagalbos, Džoni! – paragino ji. – Kūdikis nekvėpuoja. Atvesk tą moterį, kuri atvažiavo vakar. Penės draugę. Karliną. Ji gydytoja.

Jis pasisuko ir nuskuodė Rugiagėlės, Penės trobelės, link, tikėdamasis, kad rūke pavyks greitai ją surasti. Per pastaruosius porą mėnesių tą trobelę jis buvo kelis kartus suradęs naktį, kai Elena jį paragino eiti pas vyresnę moterį pasimylėti, nes pati neturėdavo ūpo, ir, žinoma, kojos kelią rado pačios.

Jis prisiminė, kad išvakarėse valgomajame matė naują moterį, bet jos vardo nežinojo. Tai sena Penės draugė, kažkas pasakojo, atvažiavo jos aplankyti. Džonis susivokė, kad į ją spokso. Moteris buvo smulki ir liekna, didelėmis mėlynomis akimis ir šviesiais, veidą rėminančiais plaukais iki pečių – nešukuotais, susivėlusiais, ir dėl to tik dar patraukliau atrodė. Greičiausiai ji bus įpusėjusi ketvirtą dešimtį, beveik jo motinos amžiaus. Tačiau ji nė iš tolo nepanėšėjo į kieno nors motiną. Nebuvo panaši ir į gydytoją.

Jis įsiveržė į trobelės svetainę ir išvydo, kad Penė su Karlina sėdi skirtinguose senos sofos galuose ir siuva. Taip jam staiga įsiveržus, jos pakėlė akis, rankos su įvertais į adatas siūlais sustingo.

– Kūdikis nekvėpuoja! – pratarė jis.

Karlina iškart metė siuvinį ir išbėgo pro duris. Jiedu su Pene sekė iš paskos.

– Kur? – šūktelėjo Karlina, įžengusi į rūką.

Džonis čiupo ją už rankos ir abu nubėgo Vaivorykštės link, bet sustojo visai prie laiptelių į trobelę.

– Čia, – parodė jis.

Karlina ranka suspaudė jam riešą ir kone užtempė jį laipteliais.

– Jūsų merginai jūsų reikės, – pasakė ji ir jis suprato, kad pasirinkimo neturi.

Trobelės viduje buvo prikaitę nuo krosnelės, garų pritvinkęs oras tvoskė jam į veidą, jiedu su Karlina per svetainę nulėkė į miegamąjį. Elena verkė, drebėjo, tarsi jai būtų šalta, ir ištiesė į jį ranką. Keistas kvapas – jūros vandens ir vario mišinio – užplūdo

jam galvą ir ji ėmė svaigti, bet jis prisėdo ant lovos, šalia Elenos. Laikydamas ranką, pasilenkė pabučiuoti drėgnos jos kaktos ir viduje pajuto švelnumą, užplūdusį taip staigiai, kad suskaudo krūtinę ir ėmė graužti akis. Jis bučiavo jos pirštus, trynė rankas. Koks buvo silpnas kvailys, palikęs kęsti ją vieną, pamanė pasilenkęs jos apkabinti. Derėjo būti šalia visą laiką.

Jos kojos vis dar buvo praskėstos, pėdos įremtos į čiužinį. Sėdėdamas Džonis gerai matė, kaip jai tarp kelių virš kažko palinkusios Felisija su Karlina. Jo vaikas. Tryliktas vaikas.

– Virkštelė buvo apsisukusi aplink kaklą, – aiškino Felisija Karlina.

Karlina linktelėjo. Ji pasilenkė prie kūdikio ir pūstelėjo į nosytę ir burną. Džonis laukė riksmo, bet kambaryje buvo girdėti tik Elenos verkimas.

Karlina dar pūstelėjo, o tada Felisija prisėdo ant savo drūtų šlaunų ašarų pilnomis akimis.

– Jos nebėra, – ji palietė Karlinai petį. – Jos nebėra.

– Ne! – išspaudė Elena, o Džonis pasilenkęs prispaudė prie jos skruosto drėgną savąjį. – Negali būti.

– Ššš, – ramino jis.

Karlina pakėlė kūdikį, ir Džonis išvydo jį pirmą kartą – palei šonus be gyvybės ženklų kybojo rankutės, oda atrodė blyški, pilkai melsva. Karlina laikė kūdikį keistai suspaudusi, plaštakas uždėjusi naujagimei ant krūtinės ir nugaros, lūpas glaudė prie pamėlusio smilkinio. Moters akys buvo užmerktos, blakstienos vos vos vasnojo virš skruostų, gilus kvėpavimas sulėtėjo. Visi kambaryje nuščiuvo. Elena liovėsi verkusi. Ji pasirėmė ant alkūnių, kad geriau matytų, ir akimirką Džonis pagalvojo, kad Karlina psichiškai nesveika. Ką ji daro?

Karlina lėtai ir giliai įkvėpė, tada palei kūdikio smilkinį lėtai iškvėpė šilumos gūšį. Po kelių sekundžių kūdikis prislopintai

suinkštė. Džonis įtemptai klausėsi ir meldė, kad jo vaikas išleistų dar bent garsą. Karlina dar kartą iškvėpė į kūdikio smilkinį, ir staiga kambarį užpildė klyksmas. Tada dar vienas. Kūdikis moters rankose paraudo, pritilusiam kambaryje ji susupo naujagimę į seną flanelės paklodę ir padavė Elenai.

Džonis pasilenkė ir patrynė nosį į savo moterį ir vaiką, jo krūtinę raižė didžiulis meilės ir dėkingumo jausmas, o lauke rūkas pakilo į dangų ir Didysis Suras pirmą kartą šią savaitę maudėsi saulėje.

Monterėjaus pusiasalis, Kalifornija, 2001 m.

Kartais naktimis Džoelei atrodydavo, kad ji *jaučia* už lango atslenkantį rūką, kuris atskiria ją nuo viso pasaulio. Tuomet jai sunkiai sekdavosi užmigti, o vasarą tokių naktų pasitaikydavo dažnai. Kas rytą ji savo kooperatiniame bute prabudavo prieblandoje, nes langus dengdavo baltumas. Į Karmelio miestelį pajūryje ji prieš dvejus metus persikėlė iš Karmelio slėnio, būdama trisdešimt dvejų ir ką tik išsiskyrusi; nors jai patiko pasakiško miestelio grožis ir žavesys, atrodė, kad prie to rytinio apsuptyties jausmo ji nepripras niekada.

Tačiau šią ankstyvo birželio naktį ji nemiegojo ne tik dėl rūko. Džoelė vartėsi lovoje nuo šono ant kito, pureno pagalves po galva, tada vėl jas suplodavo ir pagalvodavo, kaip ne kartą per šias dvi pastarąsias savaites, ar dilgtelejimas pilvo apačioje reiškia, kad prasidėjo mėnesinės.

Jos niekada nebuvo reguliarios. Kartais jų nesulaukdavo kelis mėnesius, o kartais nustebdavo, nes mėnesinės prasidėdavo praėjus vos savaitei ar dviem po paskutinių. Dėl tokio kaprizingo ciklo jai per visus aštuonerius santuokos su Rasčiu metus buvo sunku – netgi neįmanoma – pastoti. Pradingusios mėnesinės

suteikdavo jiems vilčių, kurios duždavo pamačius neigiamą nėštumo testo rezultatą. Jos negebėjimas pastoti galiausiai nulėmė santuokos baigtį. Prieš dvejus metus, kai medicinos tyrimai ne-parodė jokios aiškios priežasties, kodėl jie abu negali susilaukti vaikų, Rastis pareiškė, kad sutiko kitą moterį ir nori skirtis. Džo-elė manė, kad turėtų pykti, bet pajuto savotišką palengvėjimą. Jų santuoka buvo sutelkta tik į vieną tikslą, ir ji pavargo matuotis temperatūrą, šlapintis ant testo pagaliukų, kęsti bejausmių gydy-tojų apžiūras. Jų santuoka virto mechaniška, griežtai sutvarkyta, ir tai sunaikino jų tarpusavio meilę.

Į visus klausimus, kas kaltas dėl jų nevaisingumo, buvo atsa-kyta pastojus naujai Rasčio žmonai. Dabar šis didžiavosi būda-mas sūnaus tėvas, o Džoelė suprato, kad pati vaikų taip ir nesu-silauks.

Iš kitos gatvės atsklido juokas. Jos lova stovėjo bokštelio vi-duryje, langai buvo iš visų pusių, tad ją supo juokas ir klegesys, tarsi užautojai lindėtų po jos lova. Nors butas buvo tolokai nuo Oušeno aveniu, pagrindinės Karmelio gatvės, turistai kartais au-tomobilus palikdavo toliau nuo miestelio centro, ir ji suprato, kad būtent juos ir girdi – atostogautojus, kuriems ryte nereikės keltis ir eiti į darbą, kurie visą vakarą slampinėjo po parduotu-vėles, meno galerijas ir valgė jaukiuose restoranuose. Ji prispaudė pagalvę ant galvos ir užsimerkė.

Jos butas buvo vienas iš dviejų, įrengtų žaviame sename bal-to stiuko name, kadaise priklausiusiame vienai šeimai. Namas stovėjo vos per tris gatves nuo vandenyno ir Karmelio balto smėlio paplūdimio, tad pro savo miegamojo ir svetainės antra-me aukšte langus ji vakarais matydavo, kaip į Ramųjų vandenyną leidžiasi saulė, jei rūkas nebūdavo per tirštas. Pirmame aukšte gyveno kaimynai, Tonis ir Garis. Jos santykiai su gėjų pora buvo draugiškai kaimyniški, kartais jie kartu vakarieniaudavo ar pa-

sižiūrėdavo filmą per jų plačiaekranį televizorių, bet kaimynai buvo dvidešimties su trupučiu ir turėjo vienas kitą. Kartais per grindis ji girdėdavo jų juoką ir tada dar labiau pajusdavo savo vienišumą.

Turistai dabar lipo į mašinas, ir pro jos langus skverbėsi trankomų durelių garsai, lindo po pagalve, kurią ji spaudė prie galvos.

Veltui. Vis tiek neužmigs.

Nubloškusi antklodę, ji išlipo iš lovos ir nuėjo į vonią. Iš spintelės po kriaukle ištraukė patrintą plastikinį pirkinį maišelį, nusinešė jį į lovą ir turinį iškratė ant citrinos spalvos čiužinio. Ten buvo paprastas termometras, ovuliacijai rodyti skirtos priemonės ir nėštumo testai – į šiuos daiktus ji, išsikrausčiusi iš judviejų su Rasčiu namų, nė akies neužmetė. Net nebesuprato, kodėl jai pasirodė reikalinga visa tai pasiimti. Kurį laiką stebėjosi į nėštumo testą, tada atidarė dėžutę – lėtai ir atsargiai. Instrukcijas iškart išmetė į šiukšlinę – tikrai jų nebereikėjo, nes testus darėsi daugybę kartų. Išėmė iš dėžutės testo pagaliuką, nuėjo į vonią, nutraukė kamštelį nuo skystį sugeriančio galiuko ir atsisėdo ant unitazo. Laikydama pagaliuką po šlapimo srovele, skaičiavo iki dešimties. Apsimesdama abejinga, vėl uždėjo kamštelį ir pagaliuką paliko ant spintelės. Prieš veidrodį lygindama savo tamsius, ilgus ir nuo vartymosi susivėlusius plaukus, išlaukė tris minutes, tada pažvelgė į pagaliuką. Dvi rožinės linijos, po vieną kiekvieniame ekranėlyje. Ji išpūtė akis. Aštuonerius metus be galo troško išvysti tą antrą liniją, bet taip ir neteko. O dabar spalva kone pulsavo. Ir metas stebuklui tikrai netinkamas.

Stengdamasi likti rami, patikrino galiojimo laiką ant dėžutės. Tinkama naudoti dar metus. Ji atidarė dar vieną dėžutę, kitos firmos, nes paprastai darydavosi kelis testus, dėl visa ko – gal vienas testas nerodys, kad ji laukiasi, o kitas tą patvirtins. Tiesiog

kad suteiktų sau mažytę viltį. Šįkart ji perskaitė instrukciją ir nuosekliai jos laikėsi. Bet atsakymas buvo toks pats, tik šis testas rodė mėlyną juostelę.

Ji metodiškai suvyniojo abu testo pagaliukus į tualetinį popierių ir išmetė į šiukšlinę, tada nusiplovė rankas. Faktas apie nėštumą kol kas tūnojo tik jos galvoje, ne širdyje, ir ji nusprendė ten jį ir palikti.

– Nepamesk galvos, – šnabždėjo ji sau, išėjusi iš vonios kambario. – Būk rami, mąstytk logiškai ir...

Ašaros degino akis, bet ji tvardėsi, kol nuėjo iki miegamojo. Atsigulusi ant lovos, lengvai uždėjo rankas ant plokščio pilvo ir įsispoksojo į tamsias lubas.

Negali būti. Nevykęs pokštas. Netinkamas laikas. Ne tas vyras.

Nėštumas dar tikrai ankstyvas. Tikrai ankstyvas, gali pasidaryti abortą. Ji gerai žinojo pradėjimo datą: prieš aštuonias savaites. Prisiminimą apie tą naktį iš minčių ji išstūmė greitai, kad daugiau jos nebepersiekiotų. Nebūtinai reikėjo pastoti, kad prisimintų, ką padarė.

Pasivertusi ant šono pamanė, kad aborto darytis važiuos ne į šio miesto kliniką. Dėl savo darbo ji pažinojo daug vietos akušerių, nes dirbo socialine darbuotoja Monterėjaus Silo memorialinės ligoninės Moterų skyriuje, bet nebūtų drįsusi kreiptis į ją pažįstančias gydytojas. Tik aštuonios savaitės. Bus paprasta. Nespės nė mirkstelėti, ir baigta. Bet kaipgi ji darysis abortą? Negi atsikratys to ilgai laukto kūdikio?

Išlipusi iš lovos, Džozelė nuėjo prie lango ir žvelgė į pilką nakties rūką, svarstydamą galimybes. Viskas rodėsi sudėtinga, kai kurie sprendimai kitus žmones įskaudintų dar labiau nei ją pačią. *Aštuonių savaičių nėštumas.* Ji prispaudė kaktą prie vėsaus lango stiklo. Šiąnakt nebemiegos. Tik žvelgs į rūką, blaškysis ir vartysis lovoje, ieškodama išeities.

Tačiau po rūpesčiu ir baime slypėjo kol kas prislopinta augančio džiaugsmo užuomazga.

Kai kitą rytą Džoelė įžengė į Silo memorialinės ligoninės Moterų skyrių, gimdymo padalinys jai pasirodė visiškai kitoks.

Kaip ir kiekvieną rytą, ji palei praviras palatų duris patraukė prie slaugytojos posto, bet šį rytą lėtai koridoriumi vaikštinėjančios sveikstančios moterys ir palatose verkiantys kūdikiai jai regėjosi kitaip. Vos po kelių mėnesių ji galėtų būti viena iš šių moterų, o kuris nors iš tų verkiančių alkanų, gražių kūdikių gali būti jos.

Slaugytojos poste ji išvydo Seriną Markes ir ištiesė rankas, norėdama vyriausiąją slaugytoją apkabinti.

– Grįžai! – pasveikino Džoelė, spausdama ją glėbyje. – Turi nuotraukų?

– Ar ji turi nuotraukų? – atsakė kita slaugytoja, plačiai šypsodamasi. – Atrodo, visas motinystės atostogas praleido žvelgdama pro fotoaparato objektyvą. Tikiuosi, turi laisvą visą rytą, Džoelė.

Džoelė atsirėmė į stalą, ištiesė rankas.

– Pažiūrėkime, – tarė Serinai.

– Gal pirmiausia pakalbėkime apie tavo siuntimus.

Serina tiesiog švytėjo, buvo matyti, kad labai nori parodyti savo sūnelio nuotraukų ištroškusiai auditorijai, bet linktelėjo į Džoelės laikomus blankus.

Džoelė prisėdo ant aukštos kėdės, tada garsiai skaitė pavardes iš blankų, o Serina iš besisukančio stovo ant stalo traukė plastikinius segtuvus su pacientų ligos istorijomis. Džoelė įsiskaitė į siuntimus: du vienišų mamų prašymai dėl pagalbos namuose, vienas atvejis dėl sunkiau besimezgančio ryšio tarp motinos ir kūdikio, nuo kokaino priklausomai motinai gimęs kūdikis, tē-

vystę neigiantis tėvas ir kūdikis, gimęs negyvas. Tokie atvejai Gimdymo skyriuje buvo visiškai įprasti, negyvagimiai – taip pat. Džoelei darbe tekdavo spręsti problemas ir retai matyti džiaugsmą, tad susitikti su šeima, kuriai gimė negyvas kūdikis, nebuvo išskirtinis dalykas. Tačiau nebuvo ir lengva, o ypač šiandien, kai didžiumą jos minčių užėmė rožinės ir žydros linijos, tad skaitydama moters ligos istoriją ji suvirpėjo. Tai moteriai šis kūdikis yra jau antras, gimęs negyvas. Ji pažvelgė į Seriną.

– Kaip ji laikosi? – paklausė Džoelė.

– Ne per geriausiai, – atsakė Serina. – Miela moteris. Trisdešimt penkerių. Jie neteko pirmojo kūdikio ir akivaizdu, labai stengėsi susilaukti šio.

Trisdešimt penkerių. Jei ji ketina gimdyti savo kūdikį, jai irgi bus trisdešimt penkeri, kai susilauks.

– Kodėl ji jų netenka? – paklausė Džoelė.

Serina papurtė galvą.

– Priežastis neaiški.

– Vargšėlė, – atjautė Džoelė. – Patirti tai dukart ir nežinoti, kodėl...

Ji dar paklausinėjo Seriną apie tą moterį ir jos šeimą, tada vėl ištiesė ranką į vyriausiosios slaugytojos vaikelio nuotraukas. Vartydama jas, vis užmesdavo akį į Seriną. Šios skruostai buvo rausvi, ir nors atrodė dar nenumetusi viso per nėstumą priaugto svorio, tokio švytėjimo Džoelė jai pavydėjo. Dvidešimt aštuoneerių metų slaugytojai tai buvo pirmas vaikas. Džoelė pasvarstė, ar Serinai laukiantis Gimdymo skyrius jai atrodė kitoks. Tik nedrįso paklausti.

Pirmiausia ji aplankė negyvo gimusio kūdikio motiną ir iškart, vos įžengusi į palatą, pastebėjo, kad moteris šiek tiek panaši į ją. Jos plaukai buvo ilgi, tankūs ir tamsūs, su ilgais kirpčiais, ir ją buvo galima pavadinti labiau patrauklia nei dailia. Atrodė jau-

nesnė nei trisdešimt penkerių. Šalia žmonos lovos sėdėjo vyras ir laikė jos ranką, o moters motina buvo įsitaisiusi kėdėje lovos kojūgalyje, delną uždėjusi ant dukters kojos po antklode. Patalpoje tvyrojo meilė, kone apčiuopiamas vyro ir žmonos rūpestis. Toks ir skirtumas tarp jos ir šios pacientės, pamanė ji. Šita moteris susituokusi, vyras, akivaizdu, ją myli.

– Kodėl taip ir vėl atsitiko? – paklausė moters motina, bet į šį klausimą Džoelė atsakyti negalėjo. Tokiais atvejais rasti atsakymą pavykdavo retai. Ji tebuvo dalyvavusi mokymuose ir turėjo patirties nuspėti, kaip jaučiasi šeima, galėjo paguosti ir paremti. Ji netrumpai su jais pabuvo, leido išsikalbėti ir verkti dėl netekties, tada paklausė, ar nori pamatyti kūdikį.

– Ne, – kategoriškai atsisakė moteris. – Matėme paskutinį kūdikį. Laikėme ją ir... – Ji pravirko. – Nebegaliu daugiau. Šito matyti nenoriu.

Džoelė linktelėjo. Paprastai ji mėgintų įkalbėti tėvus pamatyti kūdikį, bet šiuo atveju buvo linkusi sutikti su tokiu sprendimu. Jie žino, ko atsisako. Ir jinai jų nekaltino, bet vis dėlto dar užsuks vėliau, nes galbūt jie apsigalvos.

Iš palatos ji išėjo po pusvalandžio, žinodama, kad būtent ši moteris, panaši į ją, kuri taip stengėsi pastoti, liks jos mintyse. Du kūdikiai, mylėti ir prarasti. Džoelė pamąstė apie joje augančią mažytę gyvybę ir pripažino tai, ką suprato jau vidurnaktį, išvydusi rožinę juostelę: aborto pasidaryti ji negalės.

Ligoninės valgykla pernai buvo pertvarkyta – dabar jos sienos buvo rausvai violetinės, o didžiuliai langai vėrėsi į parką primenantį Silo memorialinės ligoninės kiemą. Džoelė stovėjo salės su staliukais krašte ir laikė padėklą, mėgindama save įtikinti, kad ant padėklo gulinčių kepenėlių ir svogūnų kvapas

ją erzina, o ne pykina. Pietums ji pasiėmė kepenėlių, špinatų ir stiklinę pieno. Valgo dėl savo kūdikio, kurį ketina gimdyti, ir nesvarbu, kokia kaina. Ji žvalgėsi po staliukus ieškodama dviejų savo bičiulių – socialinių darbuotojų. Išvydusi vyrus prie langų, patraukė prie jų.

– Sveiki, vaikinai, – pasisveikino ji, padėjo padėklą ant stalo ir atsisėdo į kėdę šalia Polo, kitoje stalo pusėje nei Liamas. Jų trijulė kartu pietaudavo beveik kasdien, jei tik sutapdavo tvarkaraščiai.

– Iš kur čia kepenys? – nužvelgęs jos padėklą susiraukė Polas.

– Nežinau, – atsakė ji. – Tiesiog norėjau paragauti kitokio maisto.

Polui Garlandui priklausė Pediatrijos ir AIDS skyriai. Silo memorialinėje ligoninėje jis dirbo dar tik metus, bet jau turėjo darbo ligoninėje patirties ir gerai pritapo. Liamas Somersas buvo AIDS skyriaus socialinis darbuotojas, bet tada dirbti atėjo Polas ir taip karštai maldavo perimti skyrių, kad Liamas sutiko. Džoelė su Liamu spėliojo, kad Polas – gėjus. Buvo pritrenkiamo grožio vyras žaliomis akimis ir seksualia kreiva šypsena, visada dėvėjo dailiai gulinčius pagal užsakymą siūtus drabužius, stilinškai trumpai kirposi juodus plaukus, ir visi žinojo, kad anksčiau jis buvo parduotuvių tinklo modelis. Tačiau gana greitai, ypač susipažinę su Polo sužadėtine, jie suprato, kad jis heteroseksualus ir kad jo rūpestis AIDS sergančiais žmonėmis kyla iš atjautos, o ne dėl kitų dalykų.

Liamas, dirbantis Priėmimo, taip pat Onkologijos ir Kardiologijos skyriuose, buvo visiška Polo priešingybė, bent jau išoriškai. Jo plaukai buvo šviesiai rudi, poilgiai, šiek tiek bangavosi, krito ant ausų ir sprando viršaus, kaip Džoelėi atrodė, patraukliai. Akys – blyškios, šviesiai mėlynos. Kelis kartus Džoelė buvo mačiusi Liamą su kostiumu, ir jis atrodė kone kvailai; šis vyras buvo sutvertas marškinėliams, gal havajietiškiems marškiniams

ar flaneliniams languotiems vėsesniu oru. Jo šypsena buvo šilta, dantys balti, bet per visus praėjusius metus šypsena taip ir nepasirodė. Jai tos šypsenos per pietus kitoje stalo pusėje trūko.

Džoelė Silo memorialinėje ligoninėje įsidarbino kone prieš dešimtmetį ir iki šiol dirbo Moterų ir Bendrosios chirurgijos skyriuose, bet jie su Polu ir Liamu prireikus vienas kitą pavaduodavo. Jei kuriam nors būdavo per daug darbo, padėdavo kiti du, tad jie visada stengdavosi supažindinti vienas kitą su savaisiais atvejais.

– Kaip diena? – paklausė Liamas, kai ji paragavo kepenų. Ne taip ir blogai, kai skonį užmuša svogūnai.

– Gerai, išskyrus negyvą gimusį kūdikį. Jiems jau antras.

– Antras vaikas ar antras gimęs negyvas? – pasitiksino Polas.

– Antras gimęs negyvas. Be jokios aiškios priežasties, – ji šakute pamaišė blankios žalios spalvos špinatus, aiškiai iš skardinės. – Kažin kodėl tai mane paveikė.

Ji būtų labai norėjusi jiems pasipasakoti, bet žinojo, kad apie nėštumą dar ilgai niekam nesakys. Prieš pasauliui papasakodama apie neplanuotą, galbūt beprotišką savo pasirinkimą, laikysis kiek galėdama.

– Kaip manai, kodėl? – paklausė Polas.

Ji truktelėjo pečiais, pšovėsi dar vieną kepenų kąsnelį.

– Gal todėl, kad pati esi susidūrusi su negalėjimu pastoti, – pabandė spėti Liamas. – Žinoma, kad tau jautru.

– Greičiausiai taip ir bus, – atsakė ji, norėdama, kad Liamas taip ir manytų. – O kokie judviejų reikalai šiandien?

Vyrai iš eilės aptarė savo atvejus, o Džoelė klausėsi, prisiversdama kąsnis po kąsnio ryti kepenis. Visi trys buvo įpratę juokauti, bet kiek daugiau nei prieš metus jų džiaugsmą aptemdė tai, kad Liamas žmonai gimdant jų pirmą vaiką plyšo aneurizma. Dienomis po gimdymo Silo memorialinės ligoninės slaugytojai

ir gydytojai, technikai ir netgi apsaugos darbuotojai per pietus prieidavo prie Liamo paklausti, kaip laikosi žmona. Pamažu tokie rūpesčio kupini klausimai retėjo, galiausiai iš viso liovėsi, ir pradėjo sklisti kalbos, kad Mara taip ir nepasveiks. Tik labai artimi Liamui žmonės vis dar paklausdavo. Marą iš ligoninės perkėlė į reabilitacijos centrą, netrukus – į slaugos namus, nes buvo nuspręsta, kad reabilitacija nepadės. Jai rado puikius slaugos namus – juk Liamas, Džoelė ir Polas tikrai žinojo, kurie apylinkėse geriausi. Tačiau kartais Džoelė pagalvodavo, ar tai svarbu. Nors Mara atrodė keistai patenkinta, kartais netgi džiugiai nusiteikusi, šį reiškinį jos gydytojai vadino euforija, sukelta smegenų pažeidimo; ji nesuprato, kad drauge su Liamu ją lankantis mažas berniukas yra jos sūnus. Pati Džoelė slaugos namus aplankydavo bent kartą per savaitę, ir nors Mara nuolat šypsojosi ir atrodė patenkinta ją matydama, greičiausiai nesuprato, kad Džoelė buvo jos draugė. Ir savo motinos neatpažindavo. Visus savo kambaryje ji priimdavo šiltai ir vienodai maloniai – ir savo vaiką, ir elektriką.

Tačiau Liamą ji atpažindavo. Tai buvo matyti iš to, kaip nušvisdavo jam pasirodžius slaugos namų tarpduryje ir kokius garsus imdavo leisti – tarsi šunytis, kurio šeimininkas sugrižo ilgai nebuvęs. Džoelė nebesuprato, ar dėl nuostabą keliančio gero Maros ūpo ją mylintiems buvo lengviau, ar sunkiau susitaikyti su jos būkle. Anksčiau apie Marą tikrai nebūtum galėjęs pasakyti, kad ji nuolat linksma, ir dėl tokios paprastos jos laimės ji atrodė kaip kitas žmogus. Tik kelis pastaruosius mėnesius Džoelė, ją aplankiusi ir išvažiavusi iš slaugos namų, nebeapsiverkdavo automobilyje.

Mara daug metų buvo geriausia Džoelės draugė. Ji buvo psichiatrė, dirbo privačiai ir gilinosi į psichologinių problemų, susijusių su nėštumu ir gimdymu, sritį, tad Džoelė kartais kviesdavo-

si ją kaip konsultantę dėl savo atvejų ligoninėje. Mara patraukė ją vos susipažinus. Ji buvo dvejis metais vyresnė, tiesiais tamsiais, ant pečių krentančiais plaukais, beveik juodomis akimis, kurios dėl šviesios odos atrodė labai įdėmios. Jos savybės ir interesai sudarė išskirtinį junginį: jauna gydytoja, neseniai susidomėjusi folkloru, bažnyčią lankanti Romos katalikė, jos mokytėja ir uoli bėgikė, įveikusi tris maratonus ir laisvai kalbanti keliomis kalbomis. Nors darbe Mara elgdavosi labai profesionaliai, vos likusi viena su Džoele ji lengvai pereidavo prie mergaitiškų šnekų, kai dalijamasi paslaptimis ir kuriamas brangus, nenutraukiamas ryšys. Būtent Džoelė supažindino Marą su Liamu, kai šis įsidarbino Silo memorialinėje ligoninėje, ir jai buvo labai džiugu, kad šiedu jai rūpintys žmonės vienas kitą pamilo.

Viešpatie, kaip ji pasiilgo Maros! Ji neturėjo su kuo pasitarti, kaip spręsti iškilusią dilemą, kam saugiai pasipasakoti apie nės-tumą. Tikrai ne kūdikio tėvui, nors jis sėdėjo tiesiai priešais ją kitoje stalo pusėje.